

Ärende ANM 2016/13 **handling** 57
Handläggare Cecilia Asklöf

Stockholms läns sjukvårdsområde

Tillsyn avseende anmälan om diskriminering inom sjukvården

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har granskat om Stockholms läns sjukvårdsområde har överträtt diskrimineringslagens förbud mot könsdiskriminering i kontakten med en patient.

DO:s beslut

Stockholms läns sjukvårdsområdes bemötande av anmälaren har lett till en risk för diskriminering enligt 2 kap. 13 § 1 diskrimineringslagen (2008:567), DL. Med dessa synpunkter avslutar DO ärendet.

Om ärendet

A.A. (anmälaren) har anmält Stockholms läns sjukvårdsområde för diskriminering som har samband med kön. En läkare vid X vårdcentral (vårdcentralen) ska trots upprepade tillsägelser ha kallat anmälaren för ”han”. Läkaren har även utfärdat ett läkarintyg i vilket anmälaren genomgående har benämnts som ”han”.

Bakgrund till DO:s beslut att inleda tillsyn

Anmälaren har i huvudsak uppgett följande. Hon har genomgått en könskorrigering och delar av hennes journaler är därför låsta. Till följd av operationen har hon blivit tillsagd att ta det försiktigt med tunga lyft. Den [datum] 2015 gick anmälaren till vårdcentralen för att få ett läkarutlåtande om hennes hälsotillstånd och arbetsförmåga. Arbetsförmågan var kopplad dels till en gammal ryggskada, dels till hennes nyligen genomgångna operation. Läkarutlåtandet skulle sedan skickas till Arbetsförmedlingen.

Läkaren som anmälaren träffade insisterade enligt henne på att få läsa de låsta delarna av hennes journal. Detta sa hon bestämt nej till. Under besöket bad anmälaren upprepade gånger läkaren att tilltala henne med kvinnligt pronomen ”hon” och inte ”han”. Detta skedde bland annat när läkaren satt vid datorn och läste upp delar av dokument. Vid ett annat tillfälle kom det in en sjuksköterska och undrade om läkaren hade tid för en fråga. Läkaren ska då ha svarat ”jag ska bara bli klar med honom”. Anmälaren bad läkaren vid uppskattningsvis fem

eller sex tillfällen att kalla henne för ”hon”. När anmälaren påpekade att hon ville benämnas som ”hon” svarade inte läkaren, han var bara tyst.

Anmälaren har vidare uppgett att hon fick en chock när hon i mitten av mars 2015 fick läkarintyget skickat hem till sig. I läkarutlåtandet benämndes anmälaren konsekvent som ”han”. Anmälaren ringde till vårdcentralen och bad att få ett korrigerat utlåtande. Personen hon pratade med sa att hon skulle kontakta verksamhetschefen för att ordna det. Anmälaren vet inte om den ansvarige läkaren blev tillfrågad att skicka henne ett nytt och rättat intyg. Hon anser att det läkarintyg som utfärdades dessutom hade för stort fokus på hennes könskorrigering.

Anmälaren har tagit kontakt med patientnämnden. Hon har genom patientnämnden fått ett kortfattat svar från vårdcentralen, i vilket vårdcentralen ber om ursäkt för det inträffade. Anmälares negativa erfarenhet av läkarbesöket har gjort att hon har avhållit sig från att söka vård.

Under DO:s handläggning av ärendet har anmälaren uppgett att hon i augusti 2016 på nytt blivit illa bemött av vårdcentralen.

Anmälares har lämnat in en inspelning av inledningen till läkarbesöket.

Utredningen i ärendet

DO har begärt in två yttranden från vårdcentralen. DO har även haft ett möte med representanter för vårdcentralen samt för Stockholms läns sjukvårdsområde. Slutligen har DO inhämtat uppgifter från den före detta verksamhetschefen på vårdcentralen.

Den nuvarande verksamhetschefen för vårdcentralen har sammanfattningsvis uppgett följande. Den behandlande läkaren arbetar inte längre kvar på vårdcentralen. Verksamhetschefen har därför inte kunnat höra vad han har att säga om det inträffade. Journalanteckningarna visar dock att anmälares hade träffat samme läkare vid tre tillfällen före besöket den [datum] 2015. I de journalanteckningar som gjordes efter dessa besök står det genomgående ”hon” och ”kvinna”. Journalerna har inte blivit ändrade i efterhand.

Det felaktiga läkarintyget korrigerades enligt verksamhetschefen den 16 april 2015, efter ett telefonsamtal från anmälares. Enligt en så kallad daganteckning från den 16 april 2015 har det korrigerade läkarintyget därefter skickats till anmälares. Enligt verksamhetschefen brukar en ändring i ett läkarintyg ske samma dag, eller möjligen dagen efter, en sådan begäran har kommit. Den läkare som rättade läkarintyget arbetar inte heller kvar på vårdcentralen.

Om det förhåller sig så att kirurgen som genomfört den könskorrigering operationen har bedömt att anmälares inte får anstränga sig under det närmaste halvåret, var uppgifterna i de låsta journalerna enligt verksamhetschefen mycket viktiga för utfärdandet av läkarintyget. Eftersom läkaren inte fick tillgång till de låsta journalerna, hade det i själva verket behövts två intyg. Ett från vårdcentralen angående anmälares ryggsproblem och ett från den kirurg som genomförde operationen.

Verksamhetschefen har uppgett att anmälaren har velat få en lista över vilka som varit inne i hennes journal och över vilka ändringar som har blivit gjorda. Verksamhetschefen har erbjudit sig att gå igenom dessa filer tillsammans med anmälaren. Anmälaren lämnade återbud till det möte som avtalades, varpå verksamhetschefen lämnade de dokument han skrivit ut i receptionen, där anmälaren kunde hämta dem. En representant för Stockholms läns sjukvårdsområde gick därefter igenom dessa dokument med anmälaren per telefon den 25 maj 2016.

Vad gäller händelsen i augusti 2016 har vårdcentralen uppgett att man inte känner igen anmälares beskrivning av telefonsamtalet. Vårdcentralen ber dock om ursäkt för att anmälaren uppfattat samtalet som kränkande.

DO har inhämtat uppgifter från den tidigare verksamhetschefen vid vårdcentralen. Denna har uppgett följande. Hon tror att det hela rör sig om en språkförbistring, eftersom läkaren inte har svenska som modersmål.

Rättslig reglering på området

Enligt 1 kap. 4 § 1 DL avses med direkt diskriminering att någon missgynnas genom att behandlas sämre än någon annan behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation, om missgynnandet har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.

Enligt 1 kap. 5 § första stycket 1 DL avses med kön att någon är kvinna eller man.

Enligt 1 kap. 5 § andra stycket DL omfattas även den som avser att ändra eller har ändrat sin könstillhörighet av diskrimineringsgrunden kön.

Enligt 2 kap. 13 § 1 DL är diskriminering förbjuden i fråga om hälso- och sjukvård och annan medicinsk verksamhet.

DO:s bedömning

Anmälaren har gjort gällande att hon vid ett flertal tillfällen blivit tilltalad med det manliga pronomenet ”han” av den behandlande läkaren vid vårdcentralen. Det har inte varit möjligt att höra läkarens version av vad som hänt. DO kan därmed konstatera att det inte har gått att utröna exakt vad som har sagts i samband med läkarbesöket den [datum] 2015. I det utfärdade läkarintyget benämns anmälaren dock genomgående ”han”.

En första nödvändig förutsättning för att direkt diskriminering ska kunna anses föreligga är att någon har missgynnats. I förarbetena nämns som exempel på missgynnande att någon försätts i ett sämre läge eller går miste om en förbättring, en förmån, en serviceåtgärd eller liknande (prop. 2007/08:95, s. 486 f). Vidare sägs att det som typiskt sett är förenat med faktisk förlust, obehag eller liknande är att anse som ett missgynnande. Bedömningen av om ett missgynnande skett görs utifrån hur någon eller några andra personer behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.

Slutligen ska det finnas ett orsakssamband mellan handlingen och diskrimineringsgrunden

I det förevarande fallet har anmälaren utsatts för obehag på grund av det felaktiga läkarintyget. Genom den felaktiga pronomenanvändningen har anmälaren behandlats sämre än en annan person skulle ha behandlats i en jämförbar situation. Det faktum att läkaren i anmälares journaler genomgående använt korrekt pronomen talar emot att den felaktiga pronomenanvändningen skulle vara en felskrivning på grund av språkförbistring. Det är möjligt att det finns ett orsakssamband mellan handlingen och det faktum att anmälaren genomgått en könskorrigering operation. Användningen av felaktigt pronomen i läkarintyget kan därmed innebära en risk för överträdelse av 2 kap. 13 § 1 DL.

Anmälaren tog kontakt med vårdcentralen och bad att få ett korrigerat läkarintyg. Enligt en daganteckning fördd av vårdcentralen skickades ett sådant intyg till anmälaren efter ett telefonsamtal den 16 april 2016. De olägenheter som det felaktiga läkarintyget har fört med sig har därmed undanröjts i den mån det har varit möjligt.

Vårdcentralen har bett om ursäkt för det felaktiga läkarintyget. Detta skedde genom ett brev ställt till patientnämnden den [datum]. Vårdcentralen hänvisar i brevet till Stockholms läns sjukvårdsområdes HBT-policy och påpekar att all personal har att följa denna policy.

Vidare har vårdcentralen och Stockholms läns sjukvårdsområde tillmötesgått anmälares begäran om att få en lista över vilka som tagit del av hennes journal och över vilka ändringar som har blivit gjorda i den.

Vårdcentralen och Stockholms läns sjukvårdsområde bör vidta möjliga och lämpliga åtgärder för att undvika upprepningar. Med dessa observationer och synpunkter avslutar DO ärendet.

Beslut i detta ärende har fattats av Rickard Appelberg efter förslag från Cecilia Asklöf.

Detta beslut går inte att överklaga. De bedömningar som DO gör i beslut är inte juridiskt bindande och beslutet påverkar inte enskildas möjligheter att själva väcka talan om diskrimineringsersättning i tingsrätt.

Rickard Appelberg
Enhetschef

En kopia av beslutet skickas till A.A.